

No.:

Portefeuillehouder:
Wethouder Van Dis

Afdeling:
Welzijn en Onderwijs

Behandelaar:
W.J.M.M. van der Meer

De raad van de gemeente Tholen

Tholen, 30-08-2016 / 16.12883

Onderwerp: Toekomstvisie Bibliotheek Oosterschelde

Geachte raad,

Aanleiding en probleemstelling

De Zeeuwse gemeenten Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland en Tholen werken in de Oosterschelderegio samen met Bibliotheek Oosterschelde op het gebied van bibliotheekwerk. Het Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio (SWVO) ondersteunt de gemeenten in de regio op dit terrein.

De gemeenten hebben voor de periode 2014-2017, verlengd tot 2018, een regionale visie op bibliotheekwerk 'Bibliotheek van betekenis' vastgesteld. Dit visiedocument is door de tijd ingehaald en sluit niet meer op alle punten aan bij de wensen die in de Oosterschelderegio en bij de individuele gemeenten leven. Budgetten staan onder druk, de gemeenten bezien opnieuw de inzet van middelen. De meerjarenbegroting van Bibliotheek Oosterschelde sluit niet aan bij de beschikbare middelen vanuit de gemeenten en vertoont bij ongewijzigd beleid in 2018 een fors tekort en uiteindelijk een faillissement.

Doelstellingen en gewenste resultaten

De portefeuillehouders van de 6 gemeenten hebben in afstemming met Bibliotheek Oosterschelde besloten extern advies in te winnen om de huidige visie inclusief het financiële kader te herzien en te komen tot toekomstbestendig bibliotheekbeleid. Uit de gesprekken en analyses tijdens dit korte intensieve adviestraject is de 'Adviesnota Bibliotheekwerk gemeenten regio Oosterschelde' voortgekomen. De adviesnota richt zich op de relatie tussen de zes gemeenten in de regio en de stichting Bibliotheek Oosterschelde.

De 'Adviesnota Bibliotheekwerk gemeenten regio Oosterschelde' wordt u aangeboden ter kennisname en heeft geleid tot het opstellen van een nieuwe (concept) visie Bibliotheek Oosterschelde 2017-2020

Het gewenste resultaat is om op regionaal niveau te komen tot een gezamenlijke visie die er voor zorgt dat het bibliotheekwerk in de Oosterschelderegio toekomstbestendig wordt en tegemoetkomt aan de huidige en toekomstige ontwikkelingen.

Toelichting

Regionaal basisprogramma

De gemeenten komen tot een gezamenlijke opdracht aan de bibliotheek in de vorm van een basisprogramma wat bestaat uit de volgende kernpunten:

- ***Ondersteunen VVE en basisonderwijs met een gericht taal- en leesprogramma.***
Doel is de taalontwikkeling van kinderen sterk te stimuleren, ouders daar bij te betrekken en zo de kansen van kinderen in het vervolgonderwijs en in de samenleving te verbeteren.
- ***De bibliotheek als openbare plek en digitaal platform.***

Een bijdrage leveren aan ontmoeting, samenwerken en samen leren als tegenwicht tegen individualisering, segregatie en afname van sociale participatie.

- **Toegang bieden tot informatie en een brede collectie fysieke media voor alle inwoners in de regio.**

Binnen de wettelijke kernfuncties lezen, lenen en informeren, op locatie, in de regio, provincie of uit de landelijke bibliotheekcollectie, op aanvraag of digitaal. Kinderen in de leeftijd van 0-12 jaar hebben prioriteit bij de samenstelling van de fysieke collectie op dorps- of wijkniveau.

- **Effectieve samenwerkingsverbanden die gericht zijn op breed publiek of specifieke doelgroepen.**

De bibliotheek vormt samenwerkingsverbanden met lokale initiatieven en verwante instellingen in de regio. Deze zijn georganiseerd rond concrete programma's, doelstellingen en resultaten.

Let wel, het volume van de beschikbare subsidies verschilt per gemeente. De definitie 'regionaal basisprogramma' houdt in dat de aard en inhoud van deze programma's gelijk is, maar dat het volume aansluit bij de beschikbare middelen. Ook uit overwegingen van efficiënte en effectieve inzet van middelen en expertise door de bibliotheek. Het is aan de individuele gemeente zelf om te bepalen welk volume van activiteiten en welk subsidiebudget wordt ingezet.

De begroting zal zodanig worden opgesteld dat de infrastructuur van de voorziening gezamenlijk in stand wordt gehouden met een verdeelsleutel op basis van inwonertal. Vervolgens worden kosten van af te nemen producten in beeld gebracht zodat gemeenten afzonderlijk kunnen bepalen wat en in welke mate wordt afgenomen.

Overige programma's

De volgende twee programma's sluiten aan bij de doelen van de regionale basisprogramma's, maar worden niet primair door de gemeenten bekostigd. Hier zijn andere klanten, relaties en financiers aan zet. Het is aan de bibliotheek om hier – met steun van de gemeenten - middelen voor te verwerven:

- **Ontwikkeling van basisvaardigheden bij doelgroepen met een belemmerende achterstand.**
 - Taal- en leesprogramma's ter bestrijding van laaggeletterdheid zodat mensen zich zelfstandig kunnen redden in de samenleving en beter aansluiten op de arbeidsmarkt.
 - Digitale en mediavaardigheden welke onmisbaar zijn om in de moderne samenleving te functioneren. De bibliotheek kan met gerichte programma's samen met verwante instellingen en collectieven een bijdrage leveren aan mediawijsheid. Bij voorkeur een netwerk met andere aanbieders. Dit is ook in het belang van de gemeenten als digitale overheid.
- **Ondersteunen taal- en digitale vaardigheden in het voortgezet onderwijs, m.n. het vmbo**

Taal- en digitale programma's die de het onderwijs in het vmbo ondersteunen.

Naast het 'Regionale basisprogramma' kunnen individuele gemeenten er dus voor kiezen om deze 'Overige programma's' alsnog te subsidiëren.

Maatwerk

Ook kan een gemeente aan de bibliotheek de opdracht geven om bijzondere projecten uit te voeren. In dit geval zal de bibliotheek de integrale kosten van dergelijke programma's en bijzondere opdrachten in rekening brengen.

Komen tot een nieuw financieel kader voor een gezonde en duurzame exploitatie van bibliotheek Oosterschelde

De exploitatie van de bibliotheek staat onder druk. De belangrijkste oorzaken zijn:

- terugloop van de eigen inkomsten (voornamelijk door daling aantal volwassen leden).
- Lokale bezuinigingen in combinatie met toepassen van de VZG-richtlijn. Deze index wordt elk jaar als generieke bezuinigingsstaakstelling toegepast sinds 2011.
- Beperkt weerstandsvermogen als reserve om tegenvallers op te vangen.

Maatregelen bibliotheek:

- Stabiliseren en verhogen van de eigen inkomsten door de bibliotheek op basis van waardeproposities en klantsegmenten. (Zie uitwerking business canvas blz. 29 adviesrapport).
- De begroting van de bibliotheek wordt zodanig opgebouwd dat het aandeel in de overhead- en collectieve kosten zichtbaar wordt. Hiermee worden de lokale baten, lasten en saldi beter zichtbaar.
- De bibliotheek dient jaarlijks, naast een begroting, een subsidieaanvraag in bij de gemeenten die minimaal aansluit bij de visie en de regionale basisprogramma's. In de begroting wordt weergegeven: de stichtingsbegroting als totaal, de exploitatie per gemeente, de baten en lasten van de regionale basisprogramma's en de baten en lasten van maatwerk (projecten).
- Voor niet-gesubsidieerde programma's wordt een integrale kostprijs berekend inclusief een risicomarge. Deze activiteiten worden naast de exploitatie per gemeente in de kolom 'derden' ondergebracht. Positieve resultaten hieruit worden opgenomen in de balans onder 'risicoreserve'.
- Opbouwen van weerstandsvermogen door positieve exploitatiesaldi om zo de egaliseriereserve te verhogen met in achtname van het maximum van 5% van de totale omzet.

De beschreven maatregelen worden door de directie van de bibliotheek als realistisch maar uitdagend beschouwd.

Maatregelen gemeenten:

- Gewijzigde toepassing van art.1, 4e bullet uit de Samenwerkingsovereenkomst m.b.t. individuele ontwikkel- en uitvoeringskosten én invoering van een 'projectbureau' bij de bibliotheek en gedeeltelijke flexibilisering van ontwikkelkosten bij de bibliotheek *(Middels een toevoeging aan de huidige samenwerkingsovereenkomst kan dit worden toegepast. Per 2018 kan dit punt worden overgenomen in een aangepaste overeenkomst)* .
- De gemeenten waarvan de lokale exploitatie van bibliotheekactiviteiten in 2016 een negatief saldo van baten en laat zien, zullen nog in 2016 tot afspraken met de bibliotheek moeten komen om deze tekorten te elimineren. Deze resterende tekorten kunnen niet verder drukken op de egaliseriereserve. Deze reserve is bestemd voor de dekking van onvoorziene tegenvallers in de exploitatie en is niet bestemd om begrote tekorten af te dekken. Het gaat hier om de gemeenten Goes en Schouwen-Duiveland. Deze gemeenten en de bibliotheek zullen z.s.m. overeenstemming moeten bereiken over een sluitende begroting in 2016.
- Onderzoek door gemeenten naar financiering van programma's uit andere middelen dan cultuur en bibliotheekwerk. De aard van de programma's rond basisvaardigheden heeft meer betrekking op onderwijs, educatie, participatie en zelfredzaamheid
- Beëindigen of matigen van de taakstellende subsidieverlagingen g van de VZG-richtlijn *(concreet: een structurele index toepassen van +0,7% vanaf 2017 of, indien deze hoger is, de VZG-richtlijn)*¹

Voor de gemeente Tholen heeft de nieuwe vorm van begroten en financiering geen gevolgen. Wij kopen een vooraf bepaald aantal producten in. Dit geldt echter niet voor het wel of niet toepassen van de VZG norm zoals hierboven in de laatste bullet is geformuleerd.

Daarnaast blijft het voor de toekomst zeer belangrijk dat gemeenten eventuele lokale bezuinigingen oplossen binnen de eigen exploitatie. Dit houdt in dat bij minder lokale subsidie de betreffende gemeenten in overleg gaat met de bibliotheek over welke taken komen te vervallen of worden verminderd. Hierbij dienen ook afspraken gemaakt te worden over de afbouw.

¹ Op basis van het advies vanuit de VNG om een indexatie op personele kosten toe te passen van 1,5%, is het reëel om een indexatie van 0,7% op de totale subsidie mee te nemen. Dit aangezien de personele component op de exploitatie van de bibliotheek ca. 50% bedraagt.

De huidige samenwerkingsovereenkomst door laten lopen tot en met 2017. In het jaar 2017 evalueren en per 1 januari 2018 werken met een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst

Voorstel

1. De adviezen van Acta-advies, zoals opgenomen in de 'Adviesnota Bibliotheekwerk gemeenten regio Oosterschelde', integraal over te nemen.
2. Akkoord te gaan met de, op basis van aanbevelingen in de adviesnota, bijgevoegde vernieuwde inhoudelijke visie bibliotheekwerk Oosterschelderegio voor de periode 2017-2020.
3. Akkoord te gaan met het, op basis van aanbevelingen in de adviesnota, bijgevoegde nieuwe financiële kader voor de periode 2017-2020.
4. De huidige samenwerkingsovereenkomst in 2017 te evalueren en per 1 januari 2018 te komen tot een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Tholen
de secretaris de burgemeester

S.Nieuwkoop

G.J.van de Velde-de Wilde